

Naslov originala
Charles Portis
“True Grit”

Copyright © 1968 by Charles Portis
Copyright © 2010 za srpsko izdanje Čarobna knjiga

Urednik
Borislav Pantić

ISBN 978-86-7702-153-5

Nijedan deo ove publikacije, kao ni publikacija u celini, ne sme se re-produkovati, umnožavati, preštampavati niti u bilo kojoj drugoj formi i bilo kojim drugim sredstvom prenositi ili distribuirati bez odobrenja izdavača.

Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač prema odredbama Zakona o autorskim pravima.

Čarobna knjiga
Beograd 2010.

Čarls Portis

ČOVEK ZVANI HRABROST

Prevod
Zvezdana Šelmić

Čarobna
knjiga

Majci i ocu

Ljudi nisu skloni da poveruju da je devojčica od četrnaest godina mogla da ode od kuće i pođe usred zime da osveti očevu smrt, ali to nije delovalo toliko čudno onda, mada priznajem da se nije dešavalo baš svakog dana. Bilo mi je samo četrnaest godina kada je ništarija po imenu Tom Čejni ubio mog oca u Fort Smitu, u Arkanzasu, i lišio ga života, konja i sto pedeset dolara u gotovom, i pride dva kalifornijska zlatnika koja je nosio u pojasu pantalona.

Evo kako se to desilo. Posedovali smo četristo osamdeset jutara dobre ravne zemlje na južnoj obali reke Arkanzas, nedaleko od Dardanela u okrugu Jel, u Arkanzasu. Tom Čejni je bio nadničar i radio je za novac, a ne za prinos. Pojavio se jednog dana, gladan, jašući sivog konja, na kojem je umesto sedla bilo prljavo ćebe, a umesto uzde konopac. Tata se sažalio na čoveka i dao mu je posao i prebivalište. To je bila poljska kućica pretvorena u kolibu. Bio je to dobar krov nad glavom.

Tom Čejni je rekao da je iz Luizijane. Bio je onizak, čudnih crta lica. O njegovom licu više ću reći kasnije. Nosio je pušku „henrijevku”. Bio je neženja, star oko dvadeset pet godina.

U novembru, kada je prodat i poslednji pamuk, tata je uvrteo u glavu da ode do Fort Smita i tamo kupi konje. Čuo je da je tamošnji trgovac po imenu pukovnik Stounhil kupio veliko krdo divljih konja od teksaških goniča koji su se uputili za Kanzas, i da ne zna šta će s njima. Davao ih je po bagatelnoj ceni jer nije želeo da ih hrani preko zime. Ljudi u Arkanzasu ne cene mnogo teksaške mustange. Mali su i opaki. Nikad ne jedu ništa sem trave i nikad nisu teži od dvesta kilograma.

Tata je smislio da bi to bili dobri konji za lov na jelene, pošto su izdržljivi i mali i mogu da drže korak s psima kroz rastinje. Smislio je da kupi nekoliko konja, pa ako sve bude kako treba, moći će da ih gaji i prodaje u te svrhe. Glava mu je bila puna planova. Uostalom, to je stvarno bila dobra, jeftina investicija, a imali smo polje sa ozimim ječmom i mnogo sena da ishranimo konje preko zime; potom bi mogli da pasu na našem velikom severnom pašnjaku, gde ih je čekala zelenija i sočnija detelina od one koju su ikada videli u „državi usamljene zvezde”. Koliko se sećam, kukuruz u zrnu u to je vreme koštao manje od petnaest centa za bušel.

Tata je smislio da Tom Čejni ostane kod kuće i pazi na imanje dok njega nema. No, Čejni je zahtevao da i on pođe i, posle nekog vremena, uspeo je da nagovori tatu, koji je uvek bio blage naravi. Ako je tata imao ikakvu manu, bila je to preterana ljubaznost. Ljudi su ga iskorišćavali. Ja ovu

svoju opaku narav nisam nasledila od njega. Frenk Ros je bio najblagorodniji, najčasniji čovek koji je ikada živio. Završio je osnovnu školu. Bio je prezbiterijanac i mason i odlučno se borio u bici kod Elkhorn Taverna, ali nije bio ranjen u tom „okršaju”, kako ga opisuje Lusil Bigers Langford u delu „Prošli dani okruga Jel”. Mislim da sam u položaju da znam činjenice. Bio je ranjen u strašnoj borbi kod Čikamoge, u državi Tenesi, i umalo je umro na putu kući usled nedostatka nege.

Pre nego što je tata krenuo za Fort Smit, udesio je da crnac po imenu Jarnel Pojndekster hrani stoku i obilazi mene i mamu svakog dana. Jarnel je s porodicom živio odmah ispod nas, na zemlji koju je od banke uzeo pod napolicu. Rođen je od slobodnih roditelja u Ilinoisu, ali ga je čovek po imenu Blodvort oteo u Misuriju i doveo ovamo u Arkanzas baš pred rat. Jarnel je bio dobar čovek, štedljiv i preduzimljiv, i kasnije je postao valjan moler u Memfisu, u Tenesiju. Razmenjivali smo pisma svakog Božića sve dok ga 1918. godine nije odnela epidemija španske groznice. Do dana današnjeg nisam srela nikog drugog po imenu Jarnel, ni crnog ni belog. Otišla sam na sahranu u Memfis i odsela kod svog brata, Malog Frenka, i njegove porodice.

Umesto da pođe u Fort Smit parobrodom ili vozom, tata je odlučio da odjaše, pa da kupljene konje dovede na isti način, vezane zajedno. To ne samo što bi bilo jeftinije nego bi za njega predstavljalo i prijatno putovanje. Niko nije voleo da lunja naokolo na konjskim leđima više od mog tate. Ja lično nikad nisam mnogo volela konje, mada verujem da sam u mladosti bila prilično dobar jahač. Nikad se nisam plašila

životinja. Sećam se da sam jednom jahala nekog opakog jarca kroz guštaru, samo zbog oplade.

Naše imanje je od Fort Smita delilo otprilike stotinu kilometara ptičjeg leta kraj prekrasne planine Nibo, gde smo imali letnju kućicu u koju je mama mogla da se skloni od komaraca, i pored planine Magazin, najviše tačke u Arkanzasu. Ipak, što se mene tiče, do Fort Smita je moglo biti i hiljadu kilometara. Tamo su išli brodovi i neki ljudi su čak tamo prodavali pamuk, ali to je bilo sve što sam znala o tom mestu. Mi smo svoj pamuk prodavali u Litl Roku. Tamo sam bila dva ili tri puta.

Tata je otišao jašući na velikoj mrkoj kobili sa zvezdom na čelu. Zvala se Džudi. Poneo je nešto hrane i preobuku umotanu u ćebe i prekrivenu nepromočivim platnom. To je vezao iza sedla. Nosio je opasač s futrolom, a u njemu je bio veliki, dugački konjički pištolj, sa orozom na natezanje. Bio je zastareo i u to vreme. Doneo ga je iz rata. Bio je to lep prizor i takvog sam ga sačuvala u sećanju; još mogu da ga vidim na Džudi, u onom mrkom vunenom kaputu i s crnim nedeljnim šeširom na glavi. Oboje su, i čovek i konj, izbacivali oblačice pare po onom mraznom jutru. Mogao je mirne duše biti i kakav vitez iz davnih vremena. Tom Čejni je jahao svog sivca, koji je bio građen pre za vučenje pluga nego za nošenje jahača. On nije imao pištolj, ali je nosio svoju pušku, prebačenu preko leđa na komadu užeta. Eto kakav je bio. Mogao je lako da uzme komad starog ama i da napravi sebi lepu kožnu uzicu. Ali ne. To bi bilo suviše posla.

Tata je kod sebe imao tačno dvesta pedeset dolara; to sam dobro znala jer sam mu ja vodila knjige. Mama nikad

nije bila dobra u sabiranju i jedva je umela da piše. Nije da se razmećem svojim darom. Brojevi i slova nisu sve na svetu. Kao i biblijska Marta, ja sam se uvek brinula i trudila povodom svakodnevnih poslova, ali moja majka je posedovala smireno srce puno ljubavi. Ona je bila kao Marija i odabrala je „dobri deo”¹. Dva zlatnika koja je tata poneo skrivena u odeći behu svadbeni dar od mog dede po majci, dede Sparlinga, nastanjenog u Montereju u Kaliforniji.

Tata tog jutra nije mogao znati da nas više nikad neće videti ni zagrliti, niti da nikad više neće slušati poljske ševe okruga Jel kako izvijaju radosnu himnu proleću.

Vest je stigla kao grom iz vedra neba. Evo šta se desilo. Tata i Tom Čejni su stigli u Fort Smit i našli smeštaj u pansionu „Monarh”. Posetili su Stounhila u njegovoj štali i pogledali konje. Ispostavilo se da u krdu nema ni jedne jedine kobile, pa čak ni pastuva. Teksaški kauboji jašu samo škopce, iz nekog kaubojskog razloga; dakle, jasno je da tu nije moglo biti reči o gajenju. No, tata nije odustao. Rešio je da kupi nekoliko tih malih grubijana, pa je sledećeg dana kupio četiri konja za ravno sto dolara, pošto se cenkao sa Stounhilom, koji je tražio sto četrdeset dolara. To je bila povoljna kupovina.

Nameravali su da pođu kući sledećeg jutra. Te noći je Tom Čejni otišao u bar i upustio se u kartanje s nekim prostacima, kakav je i sam. Tu je izgubio svoju nadnicu. Nije primio taj gubitak kao čovek, nego je otišao u svoju sobu u pansionu i tamo se durio kao oposum. Imao je kod sebe bocu viskija i popio ju je. Tata je sedeo u salonu pansiona i pričao

¹ Jevandelje po Luki, 10:41–42. Navodi iz Biblije dati su prema prevodu Đure Daničića i Vuka Stefanovića Karadžića prilagođenom ekavskom izgovoru. (Prim. prev.)

s nekim putujućim trgovcima. Posle nekog vremena, Čejni je izašao iz sobe noseći pušku. Rekao je da je prevaren i da će se vratiti u bar i uzeti svoj novac nazad. Tata je rekao da je, ako je prevaren, najbolje da se obrati predstavniku zakona. Čejni nije hteo da poslušaa. Tata je pošao za njim napolje i tražio od njega da mu dâ svoju pušku jer, rekao je, u takvom stanju ne može da počne raspravu sa oružjem u ruci. Moj otac u tom trenutku uopšte nije bio naoružan.

Tom Čejni je podigao pušku i ustrelio ga pravo u čelo, ubivši ga na mestu. Nije bilo nikakvih provokacija osim toga, a pričam vam onako kako sam čula od glavnog šerifa u okrugu Sebastijan. Neki ljudi bi rekli: pa, zašto se to ticalo Frenka Rosa, zašto se uplitaao? Moj odgovor je ovakav: pokušavao je da učini uslugu tom patuljastom đavolu. Čejni je bio njegov nadničar i tata se osećao odgovornim. On jeste bio čuvar brata svojega. Da li je to odgovor na vaše pitanje?

E sad, oni trgovci nisu pohitali da zgrabe Čejnija ili da ga upucaju, nego su se posakrivali kao kokoške dok je Čejni uzimao kesu s još toplog tela, kidao pojas s pantalona i vadio zlatnike. Ne znam kako je saznao za njih. Kada ga je opljačkao, potrčao je na kraj ulice, gde se nalazila štala, i onesvestio noćnog čuvara udarivši ga kundakom preko usta. Stavio je uzdu tatinjoj kobili Džudi i odjahao na njoj bez sedla. Tama ga je progutala. Mogao ju je i natenane osedlati, ili pokupiti tri zaprege mazgi, upregnuti ih u diližansu i potom popušiti lulu, jer niko iz tog grada nije krenuo za njim. Pogrešio je misleći da su oni trgovci muškarci. „Beže bezbožnici i kad ih niko ne goni.”²

2 Priče Solomunove, 28:1. (Prim. prev.)

Advokat Daget beše otišao u Helenu, na neko suđenje u vezi s parobrodskom kompanijom, pa smo tako Jarnel i ja pošli vozom u Fort Smit da preuzmemo tatino telo. Ponela sam sa sobom sto dolara za troškove i napisala sam sebi pismo sa ovlašćenjem i potpisala ga imenom advokata Dagea, a potpisala se i mama. Ona je tih dana mnogo ležala.

U vagonima nije bilo slobodnih sedišta. Naime, u Fort Smitu je bilo organizovano trostruko vešanje po presudi Saveznog suda, pa su ljudi nagrnuli čak i iz istočnog Teksasa i severne Luizijane da vide to čudo. Bio je to nekakav izlet, šta li. Putovali smo u vagonu za obojene, a Jarnel je našao sanduk na kome ćemo sedeti.

Onda je naišao konduker. „Sklanjaj taj sanduk iz prolaza, crnjo!”, rekao je.

Odgovorila sam mu ovako: „On će skloniti sanduk, ali nema razloga da budete tako neprijatni prema njemu.”

Kondukter nije rekao ništa, već je nastavio da proverava karte. Video je da sam svim crncima skrenula pažnju na to koliko je on mali. I tako smo stajali celim putem, ali ja sam bila mlada i nije mi smetalo. Usput smo fino ručali – imali smo rebarca koja je Jarnel poneo od kuće u vreći.

Primitila sam da su kuće u Fort Smitu numerisane, ali to ipak nije bio nikakav grad u poređenju s Litl Rokom. Tada sam mislila, a mislim i sada, da je Fort Smit trebalo da bude u Oklahomi, a ne u Arkanzasu, mada, naravno, tada s druge strane reke nije ni bila Oklahoma, nego indijanska teritorija. Imali su tu veliku, široku ulicu koju su zvali Garnizonska avenija, kao u mestima dalje na zapadu. Sve kuće su bile od kamena i svi prozori su bili prljavi. Znam da u Fort Smitu žive i mnogi dobri ljudi i da imaju jedan od najsavremenijih vodovoda u zemlji, ali meni se i dalje čini da nekako ne spadaju u Arkanzas.

U šerifovoj kancelariji bio je samo zatvorski čuvar i rekao je da ću o pojedinostima tatine smrti morati da razgovaram s gradskom policijom ili s glavnim šerifom. Šerif je bio otišao na vešanje. Pogrebnik nije radio. Ostavio je na vratima cedulju sa obaveštenjem da će se vratiti posle vešanja. Otišli smo u pansion „Monarh”, ali tamo je bila samo neka sirota starica, slepa na oba oka. Rekla je da su svi sem nje otišli na vešanje. Nije nas pustila unutra, ne dozvolivši nam ni da pogledamo tatine stvari. U stanici gradske policije zatekosmo dvojicu policajaca, ali oni su se upravo pesničili i nisu bili raspoloženi za davanje obaveštenja.

Jarnel je želeo da vidi vešanje, ali nije hteo da pođem i ja, pa je rekao da treba da se vratimo u šerifovu kancelariju i

da tamo sačekamo da se svi vrate. Ja nisam naročito želela da vidim vešanje, ali videla sam da on to želi, pa rekoh da ćemo otići na vešanje, ali da nećemo reći mami. To je njega najviše i brinulo.

Zgrada Saveznog suda je bila kraj reke, na uzvišici, i baš su tu bila podignuta velika vešala. Otprilike hiljadu ljudi, ako ne i više, i pedeset ili šezdeset pasa okupilo se da vidi predstavu. Mislim da su godinu-dve kasnije podigli zid oko tog mesta, pa vam je bila potrebna propusnica iz šerifove kancelarije da biste ušli i gledali, ali u to je vreme sve bilo javno. Neki bučni dečak se prodevao kroz gomilu i prodavao sušeni kikiriki i karamele. Neki drugi je iz kofe prodavao „vrela tamales”. To je nekakva cev od kukuruznog brašna punjena začinjanim mesom – jedu je u Starom Meksiku. Nije loše. Nikada ranije nisam to videla.

Kada smo stigli tamo, već su bile počele pripreme. Dva belca i jedan Indijanac stajahu na platformi, s rukama vezanim odostrag, a tri omče su visile iznad njihovih glava. Svi su imali nove pantalone i flannelske košulje zakopčane do grla. Dželat je bio mršav bradonja po imenu Džordž Maldon. Nosio je dva duga pištolja. On je bio Jenki i kažu da nije hteo da obesi nikoga ko je bio u Republikanskoj armiji. Šerif je pročitao presude, ali govorio je tiho i nismo mogli da razaberemo ni reč. Probijali smo se bliže.

Došao je neki čovek s Biblijom u ruci, pa je po minut, tu i tamo, pričao sa svakim osuđenikom. Pretpostavila sam da je to sveštenik. Potom je počeo da peva „Čudesna milosti” i neki ljudi iz mase mu se pridružiše. Onda je Maldon stavio omče oko vratova osuđenika i zategnuo čvorove kako je

mislio da treba. Noseći crnu kapuljaču, prilazio je svakom čoveku i pitao ga želi li da kaže poslednje reči pre nego što mu je navuče.

Prvi je bio belac i izgledao je smoždeno, ali nimalo uznemireno, što bi se očekivalo od čoveka u tako bezizlaznom položaju. Rekao je: „E pa, ubio sam pogrešnog čoveka i zato sam ovde. Da sam ubio onoga koga sam nameravao, verujem da ne bih bio osuđen. Vidim u ovoj masi ljude koji su gori od mene.”

Sledeći je bio Indijanac i on je rekao: „Spreman sam. Pokajao sam se zbog svojih greha i uskoro ću biti na nebesima s Hristom, spasiteljem. Sada moram da umrem kao muškarac.” Ako ste kao ja, verovatno smatrate da su Indijanci bezbožnici. No, setite se lopova na krstu. On nikada nije bio kršten, nije čak ni čuo za veronauku, a ipak mu je Hristos lično obećao mesto u raju.

Poslednji je spremio čitav govor. Videlo se da ga je naučio napamet. Imao je dugu plavu kosu. Bio je stariji od ostale dvojice – imao je tridesetak godina. Rekao je: „Dame i gospodo, moje poslednje misli su upućene mojoj ženi i mojim dvama dečacima, koji su daleko odavde, na reci Simaron. Ne znam šta će biti s njima. Nadam se da ih ljudi neće prezreti i ponižavati zbog ovoga što se meni desilo i molim se za to. Vidite na šta sam spao, a sve zbog pića. Ubio sam svog najboljeg druga u glupoj svađi povodom džepnog nožića. Bio sam pijan, a na njegovom mestu je lako mogao biti moj rođeni brat. Da su me valjano vaspitali dok sam bio dete, sada bih bio sa svojom porodicom i bio bih u miru sa svojim susedima. Nadam se da će svi roditelji koji me sad slušaju vaspitati svoju

decu onako kako valja. Molim se da tako bude. Hvala vam. Zbogom svima.”

Bio je sav u suzama i nije me sramota da priznam da sam i ja plakala. Onaj Maldon mu je stavio kapuljaču i pošao ka poluzi. Jarnel mi je stavio dlan preko lica, ali ja sam ga sklonila. Htela sam da vidim sve. Ne oklevajući, Maldon povuče polugu i otvoriše se vrata na šarkama u sredini poda, pa trojica ubica propadoše uz prasak. Kroz masu se proneo žamor, kao da su se iznenadili. Dvojica belaca više nisu davali znake života. Polako su se njihali na čvrsto zategnutim konopcima, koji su škripali. Indijanac je rukama i nogama grčevito trzao gore-dole. To je bilo prilično neprijatno, pa su mnogi iz publike odvrtili glave i žurno otišli. I mi smo bili među njima.

Posle smo čuli da Indijancu, za razliku od ostale dvojice, vrat nije bio slomljen, te da se njihao i trzao još dobrih pola sata pre nego što je lekar proglasio smrt i dozvolio da ga skinu. Kažu da je Indijanac smršao u zatvoru, pa je stoga bio suviše lak za valjano vešanje. Kasnije sam čula i da je sudija Ajzak Parker gledao sva svoja vešanja s prozora na spratu suda. Pretpostavljam da je to radio iz osećanja dužnosti. Mada, nikad se ne zna šta je čoveku na srcu.

Možda možete zamisliti koliko nam je bilo teško da odmah posle tog užasnog događaja odemo do pogrebnika, gde je moj otac ležao mrtav. Ipak, to se moralo učiniti. Nikada nisam oklevala i nisam se ustezala od neprijatnih poslova. Pogrebnik je bio Irac. Uveo je Jarnela i mene u stražnju sobu, koja je bila veoma mračna jer su stakla na prozorima bila prefarbana u zeleno. Irac je bio učitiv i saosećajan, ali nije mi

se dopao kovčeg u koji je smestio tatu. Ležao je na tri niske hokle, a bio je načinjen od borovih dasaka koje nisu bile dobro oblanjane. Jarnel je skinuo šešir.

„Je li to taj čovek?“, upita Irac. Prineo je sveću njegovom licu. Telo je bilo pokriveno belim pokrovom.

„Da, to je moj otac“, rekoh. Stajala sam i gledala ga. Kakva šteta! Tom Čejni ima da plati za ovo! Neću biti mirna dok se to đubre iz Luizijane ne bude peklo i vrištalo u paklu!

„Ako hoćete da ga poljubite“, rekao je Irac, „to je sasvim u redu.“

„Ne“, rekla sam, „stavite poklopac.“

Potom smo otišli u njegovu kancelariju i potpisala sam sve što je trebalo. Cena za kovčeg i balzamovanje je bila nešto preko šezdeset dolara. Cena prevoza do Dardanela bila je devet i po dolara.

Jarnel me je izveo iz kancelarije. „Gospođice Meti“, rekao je, „taj čovek hoće da vas opljačka.“

„E pa, nećemo se cenhati s njim“, odgovorila sam.

„On na to i računa“, bio je uporan Jarnel.

„Neka ostane na tome“, rekoh.

Platila sam Ircu koliko je tražio i dobila sam priznanicu. Rekla sam Jarnelu da ostane kod kovčega i postara se za to da ga pažljivo utovare u voz i da ga ne drmusaju neki nepažljivi nosači.

Ja sam otišla u šerifovu kancelariju. Glavni šerif je bio ljubazan i ispričao mi je sve o pucnjavi, ali razočarala sam se kad sam videla koliko su malo učinili povodom hvatanja Toma Čejnija. Nisu mu čak ni ime zapisali kako treba.

Šerif je rekao: „Evo šta znamo. Nizak je, ali čvrsto građen. Ima crni beleg na obrazu. Zove se Čejmbers. Sada je prešao na indijansku teritoriju i mislimo da se udružio sa Srećnim Nedom Peperom, koji je u utorak opljačkao poštanska kola, dole kod reke Poto.”

„To vam je opis Toma Čejnija”, rekla sam na to. „Nema tu nikakvog Čejmbersa. Dobio je taj crni beleg u Luizijani, kad je neki čovek pucao u njega, pa mu se barut uvukao u kožu. Barem je on tako pričao. Poznajem ga i mogu da ga identifikujem. Zašto ne tragate za njim?”

„Ja nemam ovlašćenje za indijansku teritoriju”, odvrati šerif. „To je posao saveznih maršala.”

„Kada će ga oni uhapsiti?”, upitah.

„Teško je reći. Prvo moraju da ga nađu.”

„Znate li jesu li uopšte pošli za njim?”

„Da, tražio sam otvaranje poternice zbog bekstva, a verujem da postoji i savezna poternica za nepoznatom osobom zbog pljačke kola. Obavestiću maršale da treba ispraviti ime.”

„Obavestiću ih ja”, rekoh. „Ko je najbolji maršal?”

Šerif je porazmislio o tome. „Morao bih da odmerim”, rekao je najzad. „Ima ih skoro dve stotine. Mislim da je Vilijam Voters najbolji tragač. On je polu-Komanči i stvarno je lepo gledati ga kako čita tragove. Najopakiji je Ruster Kogbern. On je nemilosrdan, vrlo odlučan i ne zna za strah. Mada, voli da omiriše čep. A L. T. Kvin – on dovodi svoje zatvorenike žive. Ponekad nekog i sredi, ali veruje da čak i najgori ljudi imaju pravo na pošteno suđenje. Osim toga, sud ne plaća za privođenje mrtvaca. Kvin je dobar policajac

i propovednik amater. On neće podmetati dokaze, niti će zlostavljati zatvorenika. On ti je čist kao suza. Da, rekao bih da je Kvin najbolji od svih.”

„Gde mogu da nađem tog Rusterera?”

„Verovatno ćeš ga naći sutra u Saveznom sudu. Sudiće se onom malom Vortonu.”

Šerif je držao tatin pištolj u svojoj fioci i dao mi ga je, umotavši ga u jutanu vreću da bih ga lakše nosila. Odeća i ćebad su bili u pansionu. Konji su bili kod onog Stounhila, kao i tatino sedlo. Šerif mi je napisao potvrde za Stounhila i za gazdaricu pansiona, gospođu Flojd. Zahvalila sam mu na pomoći. Rekao je da mu je žao što ne može da učini više.

Bilo je oko pola šest po podne kad sam stigla na stanicu. Dani su postajali sve kraći i već se bilo smračilo. Trebalo je da voz ka jugu pođe nešto posle šest. Našla sam Jarnela kako čeka ispred teretnog vagona u koji je bio utovaren tatin sanduk. Rekao je da je poštanski službenik odobrio da se i on vozi pored sanduka.

Rekao je da će mi pomoći da nađem mesto u putničkom vagonu, ali ja sam odbila. „Ostaću još dan ili dva”, rekla sam. „Moram da se postaram za te konje i želim da se uverim da zakon radi svoje. Čejni je pobegao, a oni ne preduzimaju ništa povodom toga.”

„Ne možeš ostati sama u gradu”, rekao je na to Jarnel.

„Biće mi dobro”, rekla sam. „Mama zna da mogu da se staram o sebi. Reci joj da ću odsesti u pansionu ‘Monarh’. Ako tamo nema mesta, ostaviću kod šerifa poruku gde sam.”

„Onda moram i ja da ostanem.”

„Ne, ti pođi s tatom. Kada stigneš kući, reci gospodinu Majersu da sam tražila da ga premesti u bolji sanduk.”

„Tvojoi mami se ovo neće dopasti.”

„Vratiću se za dan-dva. Reci joj da sam rekla da ne potpisuje ništa dok ja ne stignem. Jesi li jeo?”

„Popio sam kafu. Nisam gladan.”

„Da li u vagonu imaju peč?”

„Biće mi dobro, umotaću se u kaput.”

„Veoma sam ti zahvalna, Jarnele.”

„Gospodin Frenk je uvek bio dobar prema meni.”

Neki ljudi smatraju da sam pogrešila i kritikuju me zbog toga što nisam otišla na očev pogreb. Moj odgovor je ovakav: morala sam da dovršim očeve poslove. On je sahranjen u svojoj masonskoj pregači iz lože Danvil.

Stigla sam u „Monarh” baš na vreme za večeru. Gospođa Flojd je rekla da nema slobodnih soba jer je u gradu gužva, ali da će me nekako smestiti. Cena je bila sedamdeset pet centa za noćenje s dva obroka, a dolar s tri obroka. Nije imala cenu za jedan obrok, pa sam morala da joj dam sedamdeset pet centa iako sam nameravala da ujutro kupim krekeri i sir za ishranu preko dana. Ne znam kakva joj je bila cena za nedelju dana.

Za stolom u trpezariji bilo je deset ili dvanaest ljudi. Svi su bili muškarci, osim mene, gospođe Flojd i one sirote slepe starice koju su svi zvali „baba Tarner”. Gospođa Flojd je bila velika pričalica. Objasnila je svima da sam ja kći čoveka koji je ubijen ispred njene kuće. To mi se nije dopalo. Podrobno je pričala o tom događaju i neprekidno me zapitkiivala o mojoj porodici. Nije mi bilo druge do da učtivo odgovaram. Nisam

želela da raspravljam o tome s dokonim radoznalim strancima, ma koliko njihove namere bile dobre.

Sedela sam za uglom stola, između nje i visokog, veoma uspravnog čoveka okrugle glave i isturenih zuba. On i gospođa Flojd su najviše pričali. On je putovao naokolo i prodavao džepne računaljke. Jedini je za stolom nosio odelo s kravatom. Pričao je zanimljive priče o svojim doživljajima, ali ostali jedva da su obraćali pažnju na njega: bavili su se hranom poput krmača koje riju po valovu.

„Čuvaj se piletine s knedlama”, rekao mi je.

Neki gosti su prestali da jedu.

„Naškodiće ti očima”, nastavio je.

„Kako to?”, upita neki prljavi čovek u smrdljivom kaputu od jelenje kože, koji je sedeo preko puta.

Trgovac je to jedva dočekao. „Zaboleće te oči ako budeš tražio piletinu.”

Meni se to činilo duhovitim, ali prljavi čovek se naljutio. „Patuljasta propalice”, rekao je i nastavio da jede. Okrugloglavi je potom začutao. Knedle su bile sasvim dobre, ali nije mi bilo jasno zašto malo brašna i masti košta dvadeset pet centa.

Neki muškarci su posle večere otišli u grad, verovatno da piju viski po barovima i slušaju kojekakvu muziku. Mi ostali pređosmo u salon. Stanari su dremuckali, čitali novine i razgovarali o vešanju, a onaj sa okruglom glavom je pričao šale o žutoj groznici. Gospođa Flojd je donela tatine stvari, umotane u nepromočivo platno, a ja sam sve pregledala.

Činilo mi se da je sve na broju, čak i nož i sat. Sat je bio mesingani i nije bio naročito skup, ali iznenadila sam se kad sam ga našla jer ljudi koji ne krađu velike stvari često ukradu

nekakvu sitnicu poput tog sata. Ostala sam u salonu i slušala razgovore još neko vreme, a onda sam zamolila gospođu Flojd da me odvede do mog kreveta.

Ona je na to rekla: „Idi pravo dole onim hodnikom, do poslednje sobe levo. Na zadnjoj verandi imaš kantu vode i lavor. Klozet je odmah napolju, iza bagremovog drveta. Spavaćeš s babom Tarner.”

Mora da je videla izraz mog lica, jer je požurila da doda: „Sve će biti u redu. Babi Tarner to ne smeta. Navikla je na društvo. Neće ni znati da si tamo, dušo.”

Pošto sam ja plaćala noćenje, verovala sam da bi moje želje trebalo uvažiti pre nego babine, mada mi se činilo da zapravo ničije nisu saslušane.

Gospođa Flojd je pričala dalje: „Baba Tarner čvrsto spava. To je u njenim godinama pravi blagoslov. Ne brini, nećeš je probuditi – pogledaj kako si sitna.”

Nije meni posebno smetalo to što ću spavati s babom Tarner, ali smatrala sam da me je gospođa Flojd prevarila. Ipak, dokonala sam da nema svrhe da pravim gužvu u to doba noći. Već sam joj bila platila, bila sam umorna i bilo je prekasno da potražim smeštaj negde drugde.

Spavaća soba je bila hladna i mračna i mirisala je na lekove. Kroz pukotine na podu prodirala je promaja. Baba Tarner ipak nije spavala toliko čvrsto. Kad sam legla u krevet, utvrdila sam da su svi pokrivači na njenoj strani. Povukla sam ih k sebi. Izgovorila sam molitvu i ubrzo zaspala. Kada sam se probudila, videla sam da je baba Tarner ponovo uzela pokrivače. Bila sam sva zgrčena i tresla sam se od hladnoće. Ponovo sam povukla pokrivače. To se ponovilo još jednom

tokom noći, pa sam ustala, ledenih nogu, uzela tatinu ćebad i nepromočivo platno i pokrila se time. Tako sam prespavala noć.

Čarls Portis
Čovek zvani hrabrost

Izdavač:
Čarobna knjiga

Za izdavača:
Borislav Pantić

Plasman:
021/439697

Lektura:
Nevena Bojičić

Korektura:
Sonja Pejović

Prelom i priprema za štampu:
Marija Gajišin

Štampa:
Rubikon, Beograd

Tiraž:
1200

CIP - Katalogizacija u publikaciji Narodna biblioteka Srbije, Beograd

821.111(73)-31
821.111

PORTIS, Čarls

Čovek zvani hrabrost/ Čarls Portis prevod: Zvezdana Šelmić - Beograd:
Čarobna knjiga, 2010 (Beograd:Rubikon). - 207 str.; 21 cm. -
Prevod dela: True Grit, Charles Portis. - Tiraž 1200.

ISBN ISBN 978-86-7702-153-5

COBISS.SR-ID 180342284